

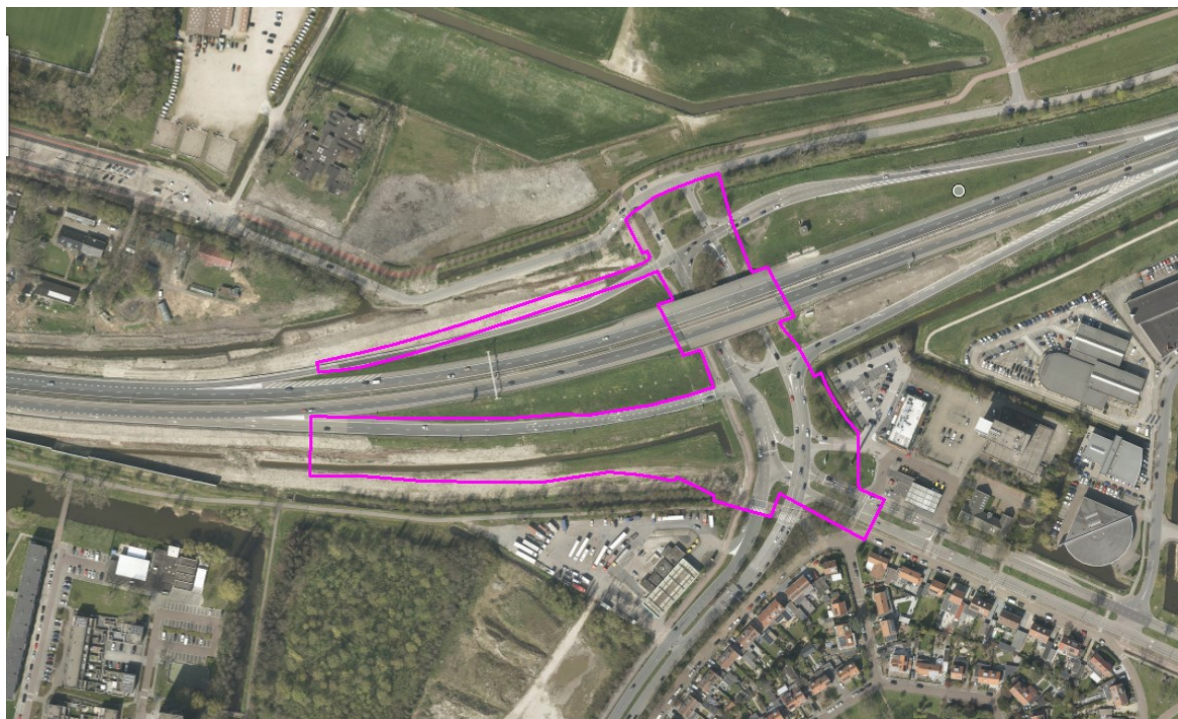
Rapport : Archeologische inventarisatiescan
Onderwerp : Afrit A20 - Marathonweg
Datum : september 2021
Adviescode : 2021.029
Opgesteld door : R. Terluin, archeoloog gemeente Vlaardingen

Inleiding

De afrit van de A20 naar de Marathonweg wordt verlegd. Hiervoor wordt een bestemmingsplan opgesteld. Deze inventarisatiescan gaat in op de archeologische verwachting voor het plangebied.

Plangebied

Het plangebied staat opgenomen in figuur 1.



Figuur 1: Bestemmingsplangebied op luchtfoto 2021

Onderzoek

In en rondom het plangebied zijn verscheidene archeologische onderzoeken verricht.

Het plangebied ligt deels binnen de tracégrenzen van het Tracébesluit Blankenburgverbinding. Voor dit besluit is in 2012 door IDDS een inventariserend onderzoek uitgevoerd in de vorm van een bureauonderzoek.¹ Bij dit onderzoek is het gebied van het Tracébesluit opgedeeld in deelgebieden. Het huidige bestemmingsplangebied is deel van 'deelgebied A20'. Over 'Deelgebied A20' is het volgende in het onderzoeksrapport opgenomen: "Uit sonderingen die gezet zijn binnen en direct naast het wegtalud blijkt dat in het deelgebied sprake is van een ophooglaag van 1 tot 3 m. Op basis van deze gegevens wordt verwacht dat binnen dit deelgebied geen nieuwe verstoringen plaats zullen gaan vinden, zowel niet ten gevolge van ontgravingen (deze zullen niet reiken tot onder de ophooglaag) als ten gevolge van voorbelasting of drainage (deze is reeds aanwezig). Hierdoor wordt dit deelgebied in de rest van het bureauonderzoek buiten beschouwing gelaten."² Voor 'Deelgebied A20', en daarmee voor het bestemmingsplangebied, is in het onderzoeksrapport derhalve geen archeologische verwachting opgesteld.

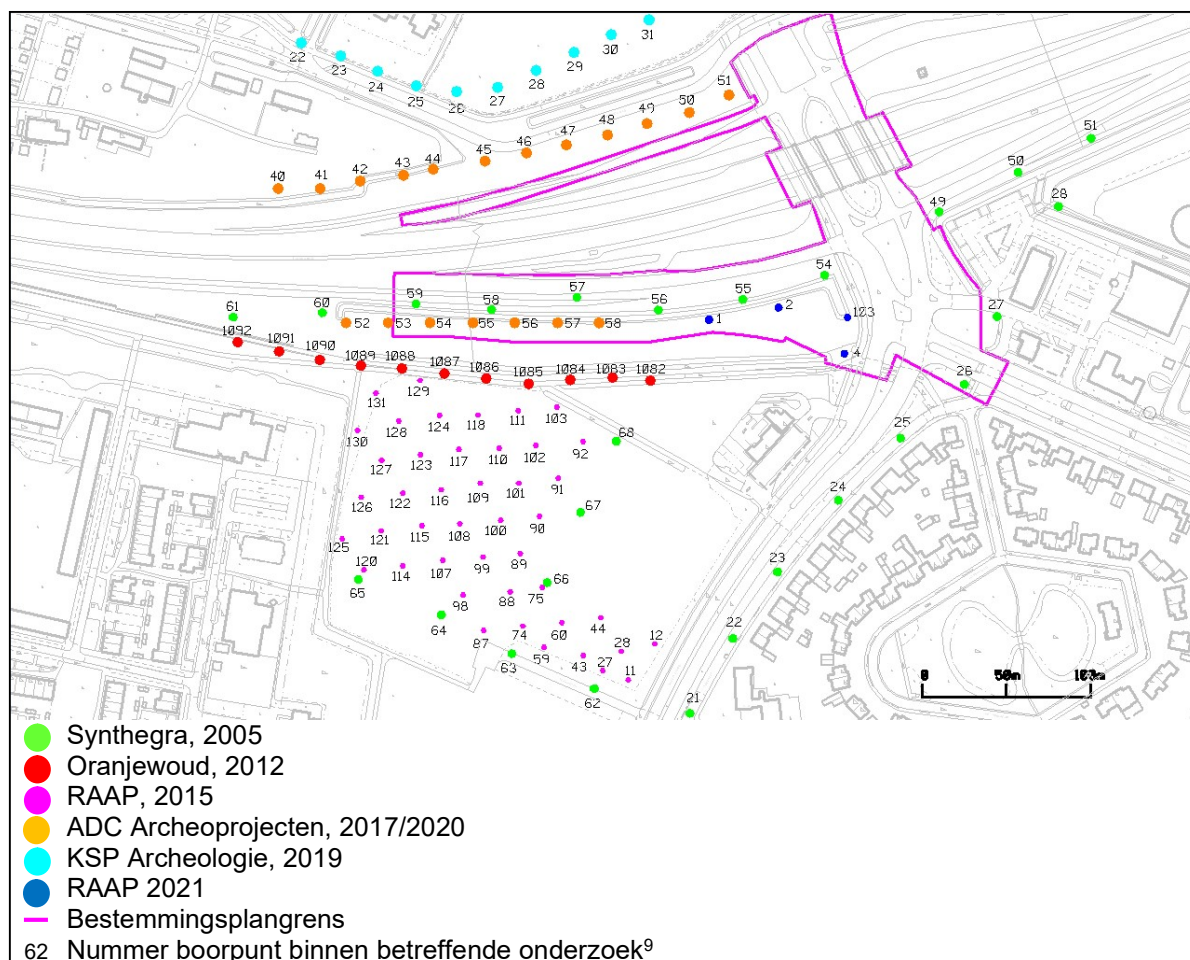
In en rond het bestemmingsplangebied zijn meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd, vooral in de vorm van booronderzoeken. In 2005 door Syntheegra³, in 2012 door Oranjewoud⁴, in 2017 door

¹ Wilbers en Moerman, 2013

² *Idem*, 11

³ Van Klaveren, 2005

ADC Archeoprojecten⁵ met een vervolg in de vorm van proefsleuven in 2020⁶, in 2019 door KSP Archeologie⁷ en in 2015 en 2021 door RAAP⁸. Figuur 2 geeft een overzicht van de boorpunten van de verschillende onderzoeken. Met uitzondering van het onderzoek van RAAP in 2021 vormde de boringen onderdeel van omvangrijkere booronderzoeken.



Figuur 2: Locatie boorpunten diverse onderzoeken in en nabij bestemmingsplangebied

De uitkomst van de verschillende onderzoeken laat zich als volgt interpreteren.¹⁰ Ten noorden en aan de zuid(west)zijde van het bestemmingsplangebied ligt een veenpakket met een (vaak veraarde) top rond 3 meter onder NAP. De top van dit pakket daalt richting het zuidoosten. Vanaf boring 55 van het ADC is het niet meer veraard. Het veen wordt afgedekt door afzettingen uit verschillende perioden, volgens het ADC (zie noot 10) de Vergulde Hand Laag uit de vroege IJzertijd, de Binnenpolderafzettingen uit de Late IJzertijd en een deklaag uit de Late Middeleeuwen. Afzettingen uit de vroege IJzertijd zijn vanaf ADC boring 44 en westelijk daarvan afwezig. Onder het veen liggen klastische afzettingen uit de Bronstijd op veen op wadafzettingen uit het Neolithicum. De top van dit laatste pakket ligt rond 5 m onder NAP.

⁴ Van Bostelen e.a., 2013 (rapportjaar. Veldonderzoek vond plaats in 2012)

⁵ Miedema, 2017

⁶ Van Engeldorp Gastelaars, 2021

⁷ Koeman 2019

⁸ Sprangers, 2015; Peeters, 2021

⁹ Per abuis beginnen Oranjewoud boringen met cijfer 1. Dit moet 2 zijn

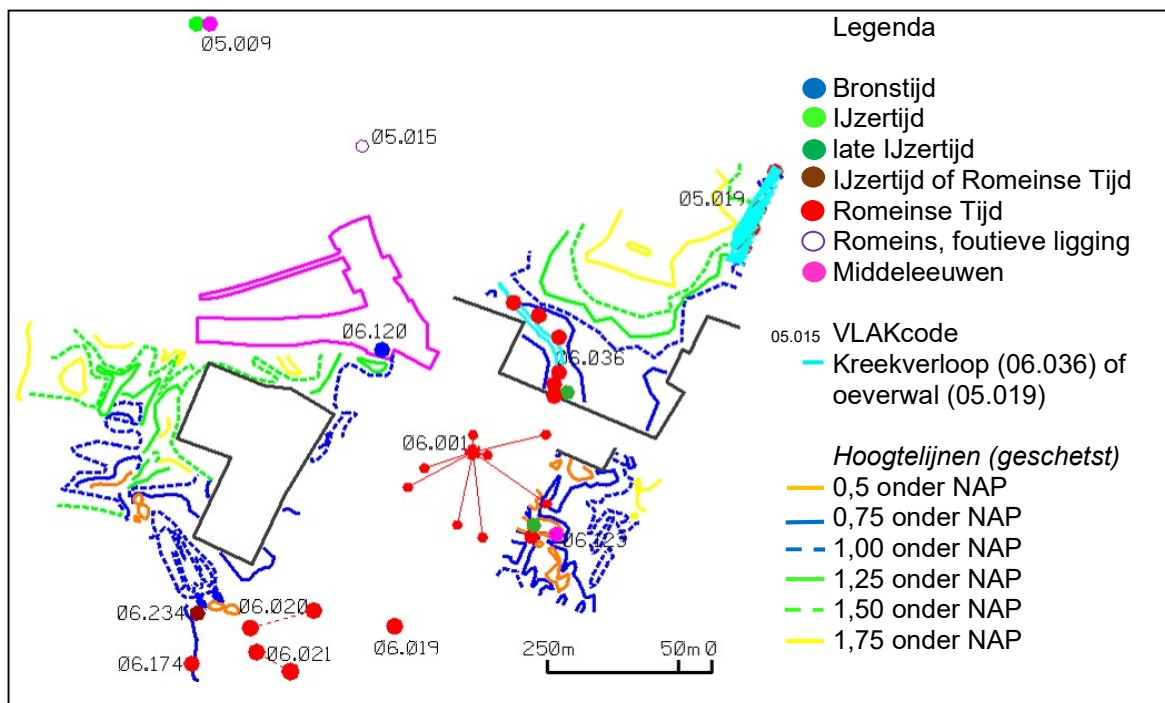
¹⁰ Hier wordt de datering-interpretatie van Van Engelsdorp Gastelaars gevolgd. Deze is gebaseerd op de stratigrafische ligging van verschillende afzettingen en op de vergelijking met de afzettingen op De Vergulde Hand west met de daar toegewezen dateringen. Bij het plangebied zijn geen natuurwetenschappelijke dateringen uitgevoerd.

Geulen uit de perioden vanaf de Bronstijd, voorheen Duinkerke afzettingen, lijken vooral aan de oostzijde van het plangebied te liggen.¹¹ In boring 1 van RAAP (2021) zijn geen geulafzettingen aangetroffen. Iets zuidoostelijke (RAAP 2021, boring 4) ligt een heel traject geulafzettingen vanaf iets beneden 2 m onder NAP tot aan de top van het veen op ca 4 m onder NAP. Hieronder ziet RAAP wadafzettingen (geulen), waarmee de geul uit de Bronstijd hier afwezig is. De boringen van Synthegra tonen dikke zand/zandige afzettingen aan de oostzijde van het plangebied. Veen is hier binnen een traject tot ca 5 m onder NAP afwezig. Dit kunnen geulen zijn uit de gehele Duinkerke-periode met toppen die tot 2 m onder NAP reiken.

Het bestemmingsplangebied ligt derhalve in een overgangszone tussen een veengebied en een gebied waarin vanaf de Bronstijd langdurig krekken actief zijn geweest. Veen uit de Bronstijd is aanwezig. Veen uit de IJzertijd ligt pas westelijk van het plangebied. Vermoedelijk ligt er ook geen veen uit de (post) Romeinse Tijd.

Archeologie

Figuur 3 toont de vindplaatsen in een straal van circa 500 m rondom het bestemmingsplangebied. Voor twee vindplaatsen is ook de geomorfologische situatie weergegeven. Dit is een kreek voor 06.036 en een oeverwal voor 05.19. Figuur 3 toont hoogtelijnen voor delen van het gebied, die zijn afgeleid van oude hoogtekarten die beschikbaar zijn in het VLAkarchief.¹²



Figuur 3: Vindplaatsen in omgeving plangebied

05.009

Hier zijn 7 IJzertijdscherven aangetroffen uit het gat van een verwijderde boom. Tevens stond op deze plek de Kooiwooning, die vermoedelijk op een terp lag welke tot in de Middeleeuwen teruggaat.

05.015

Onder deze code staan vondsten die zijn gedaan bij de aanleg van de A20 in de jaren 60. Echter, de aanleg heeft geen bodemverstoringen met zich meegebracht op de locatie die in figuur 3 staat. Het is aannemelijk dat de vondsten behoren tot een meer naar het oosten gelegen vindplaats, die op dezelfde oeverwal ligt als 05.019, maar dan ten noorden van de A20.

¹¹ Van Engeldorp Gastelaars (2021) ziet nog een geul uit de vroege IJzertijd bij ADC boringen 45 en 56, wat kan duiden dat ook nog aan de westzijde van het plangebied in deze tijd een kreek liep. Boringen 57 en 58 van het ADC bevatten geen geulafzettingen (aldus RAAP, 2021).

¹² Dit is het archief van het Archeologisch en Bouwhistorisch Depot van de gemeente Vlaardingen. Vindplaatsen en onderzoeken zijn hier geregistreerd onder een VLAkcode.

05.019

Vindplaats uit de Romeinse Tijd op een langgerekte oeverwal. De vondsten kwamen al op een niveau van ca 1,5 m onder NAP tevoorschijn. Oranjewoud heeft booronderzoek verricht van ter plekke van een oeverwal. Deze hadden een hoogste voorkomen van 1,5 m onder NAP. De boring die op de wal gezet is (boring 2064) toont een hoogste veenpakket op ca 5,7 m onder NAP. Hierboven lag een dik zandpakket met een top op 1,75 m onder NAP.

06.001 (06.035, 06.201, 06.023)

Dit betreft waarnemingen uit 1952 en uit 1982. Veel aardewerk uit de Romeinse Tijd lag in beide vijvers. De bodem van een kreek met veel materiaal lag op 2,5 – 3 m onder maaiveld (*vermoedelijk mv hoogte ca 0,5 onder NAP, dus bodem kreek op 3 tot 3,5 m onder NAP*). Bij waarnemingen bij vervanging riolering rondom de vijver zijn bij Van Heutzpark 13, 47 en 49 vondsten uit de Romeinse Tijd gedaan op circa 1 m (nr 13) en 50-75cm (47 en 49) onder maaiveld (VLAKcode 06.201. *mv is ca 0,7m onder NAP. Vondsten op 1,25-1,7 onder NAP*). Iets zuidelijker, bij de waterpartij langs Van Heutzpark, is aardewerk in een laag op 1,6 m onder NAP aangetroffen. Hier is later op ca 60 cm -mv ook aardewerk uit de Romeinse Tijd aangetroffen (VLAKcode 06.201, *ca 1,2 m -NAP*). Langs Ten oosten, bij de J.P. Coenlaan en Jonkvrouw van Naaldwijklaan zijn ook Romeinse scherven aangetroffen (VLAKcodes 06.035 en 06.023). Onduidelijk is de diepte waarop deze aangetroffen werden. Mogelijk op 2,35 m onder NAP (2 m onder maaiveld) en op 60 cm tot 1,2 m onder maaiveld. Ook wordt gesproken over een afdekkend Westlanddek van 1,5 m dikte.

VLAKCodes 06.019, 06.020, 06.021

Bij de aanleg van wegen werd op deze locaties oude woongrond uit de Romeinse Tijd teruggevonden op een diepte van circa 80 cm – 100 cm onder maaiveld. Er zijn twee kaartjes met verschillende aanduidingen voor 06.020 en 06.021. Beide zijn weergegeven.

06.036

Ten oosten van het bestemmingsplangebied ligt het Hoogstadterrein. Hier zijn kreek en IJzertijd teruggevonden, inclusief hierin gelegen dammen uit die tijden.¹³ De aangetroffen kreek is in lichtblauw in de figuur aangegeven. Aan de zuidzijde is, in de tweede kreek een dam uit de Late IJzertijd aangetroffen. Sporen en vondsten zijn vanaf circa 1,5 m onder NAP aangetroffen. De onderzijde van de dam uit de late IJzertijd lag tot in het veen (tekening 86) . De top van dit veen lag op ca 3,5 m onder NAP.

06.120

Bij herstelwerkzaamheden in 1985 aan de defensieleiding zijn hier op circa 3,5 m diepte scherven en hout waargenomen. Deze waarneming betreft een mondelinge mededeling nadien. In de bodemopbouw waren twee veenpakketten zichtbaar. De scherven lagen op het tweede veenpakket. Tussen de veenpakketten lag een kleilaag “met drijfzand”. De waarnemer meent, door het voorkomen van rode scherven, een verband met terra sigillata, en dus Romeins. Deze waarneming komt op hoofdlijnen overeen met een bodemopbouw in boring 103 van RAAP uit 2021. RAAP classificeert de kleilaag als een geul (met daarop een dunne laag oeverafzettingen) uit de vroege fase van het Laagpakket van Walcheren. Het is vermoedelijk een geul uit de Bronstijd. Het aardewerk zou dan uit deze tijd kunnen zijn. Het tweede veenpakket ligt bij RAAP op een diepte van 4,5 m onder NAP, ofwel ca 3,5 m onder maaiveld.

VLAKcode 06.123

Hier zijn opgravingen verricht waarbij een Middeleeuwse kasteelgracht aangetroffen is, een vondstenlaag en dam uit de Romeinse Tijd en een boerderij uit de Late IJzertijd. De IJzertijd manifesteerde zich op een niveau vanaf 1,5 m -NAP, de woonlaag uit de Romeinse Tijd op 1,35 m onder NAP (en dam op 2,0 m onder NAP), en de gracht op 1,25 m onder NAP. Alle perioden lagen dus binnen een bereik van 1 á 1,5 m onder NAP.

06.174

Op circa 500 m ten zuiden van het plangebied is door RAAP in 2004 een boor- en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.¹⁴ Hierbij zijn geulafzettingen aangetroffen waar in de top een

¹³ Terluin en De Ridder, 2010

¹⁴ Müller, 2004

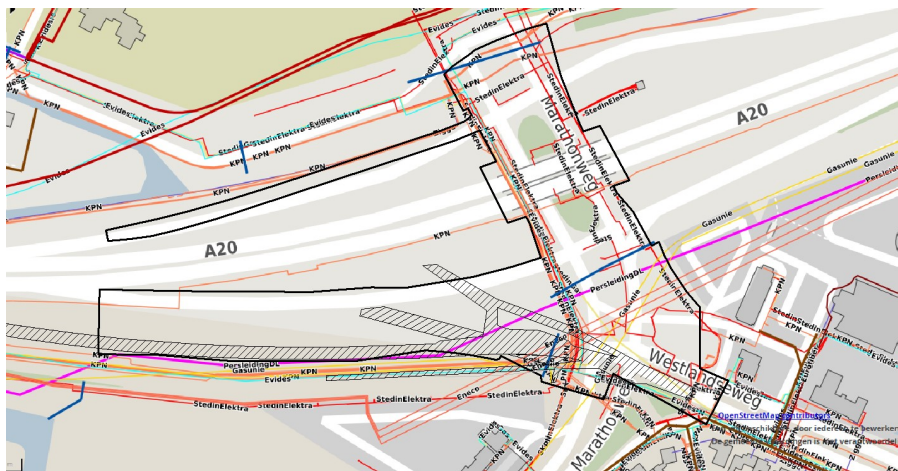
greppel uit de Romeinse Tijd is aangetroffen. Deze top lag blijkens de profieltekening op 1,7 m onder NAP. Een boring (nummer 30) hier toont een hoogste voorkomen van veen rond 5 m onder NAP.

06.234

Deze code verwijst naar het eerder genoemde onderzoek van RAAP uit 2017. Bij booronderzoek is hier in de top van geulafzettingen op 2,7 m onder NAP aardewerk aangetroffen, dat uit de IJzertijd of Romeinse Tijd dateert. Met de naastgelegen vindplaatsen uit de Romeinse Tijd, en de hierboven bij 06.001 aangegeven diepte van vondsten aldaar, is de Romeinse Tijd aannemelijk.

Verstoringen

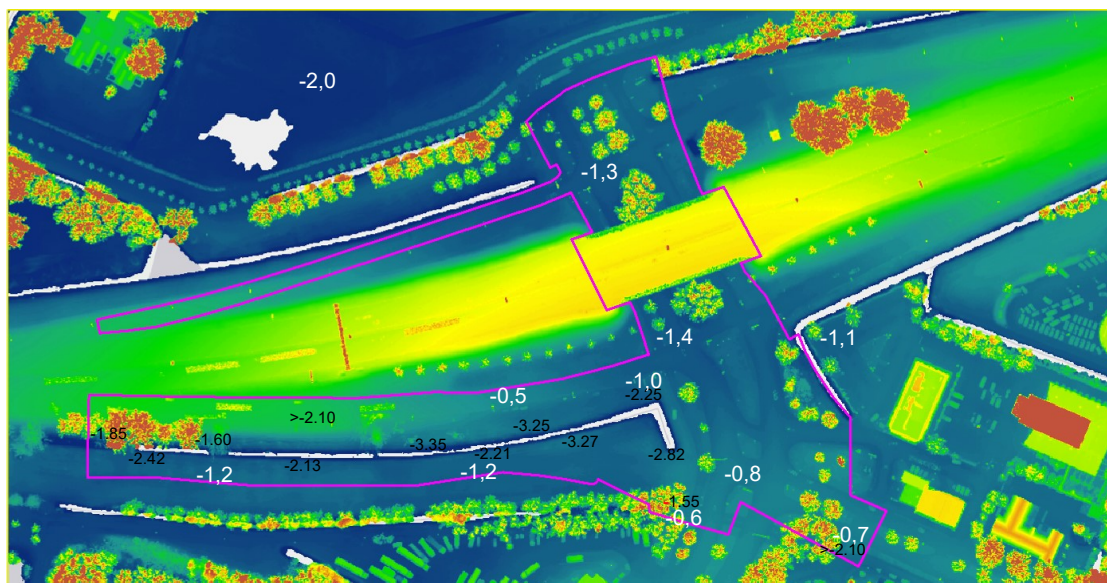
Door het plangebied lopen wegen en er liggen veel kabels en leidingen. Figuur 4 toont dit, waarbij de concentratie daarvan aan de oostzijde van het plangebied ligt. In het plangebied liggen ook verstoorde tracé's van voormalige wegen. In figuur 4 zijn deze als een gearceerd gebied weergegeven. Dit gebied is bepaald aan de hand van opgravinggegevens en archiefmateriaal.¹⁵ Oude wegen liggen langs de zuidrand van het bestemmingsplangebied.



Figuur 4, indicatieve ligging kabels en leidingen, bestaande en oude wegen (gearceerd gebied) in en rondom plangebied.

Het proefsleuvenonderzoek van het ADC geeft aan dat de ophoging/verstoring van de voormalige weg die langs de zuidrand net binnen het bestemmingsplangebied loopt tot op 1,4 m onder maaiveld. In NAP is dat tot rond 2,5 á 3 meter onder NAP. Boringen binnen het zuidelijk gebied tonen verschillende ophoging/verstoringdieptes. Deze zijn in zwart in figuur 5 aangegeven op de AHN. In wit zijn enkele huidige maaiveldhoogtes aangegeven. De bodem is plaatselijk tot meer dan 3 m onder NAP verstoord. Hier is daadwerkelijk gegraven in het oude maaiveld. Bij minder diepe verstoringen, van rond 2,1 a 2,2 m onder NAP lijkt het enkel om een ophogingspakket te gaan dat op het oude maaiveld is gelegd. Van de huidige maaiveldhoogtes is af te leiden dat er minimaal ca 1 m is opgehoogd. Dit maaiveld ligt nu 30 cm dieper, wat aangeeft dat er een zetting van 30 cm opgetreden is. Helaas is onduidelijk of dit ook opgaat voor de weg die onder het viaduct doorloopt. Ten noorden van het plangebied ligt de onderzijde van de bouwvoor bij het ADC rond 2,0 m onder NAP.

¹⁵ Stadsarchief Vlaarding, fotocollectie, T650-002, T650-331; Vlakarchief, hoogtekaart Steenis; Van Engeldorp Gastelaars (2021)



Figuur 5: Diepte van verstoringen / ophogingen (NAP) in zwart. In wit NAP huidige maaiveld. Ondergrond AHN (www.ahn.nl).

De hoogtelijnenkaart in figuur 3 geeft ter plekke van boring 4 van RAAP (2021) een maaiveldhoogte van circa 1,25 m onder NAP. Dit maaiveld ligt blijkens de boring nu op 1,55 m onder NAP, een daling van 30 cm. Ten westen hiervan tonen de boringen van het ADC een ligging van het oude maaiveld rond 2,1 m onder NAP. Dit is circa 50 cm lager dan in de RAAP boring. Opvallend is dat op de oude hoogtekaart die maaiveld daling ook tot 50 cm gaat. Het bevestigt de gedachte dan binnen het plangebied enkel aan de oostzijde de oude krekken zijn aan te treffen.

Archeologische verwachting

Afzettingen uit het Neolithicum komen vanaf circa 5 m onder NAP voor. Hierop kunnen vondsten en sporen uit deze tijd voorkomen. Vindplaatsen uit deze periode zijn echter schaars. De verwachting hierop is laag.

Aan de zuidoostzijde van het plangebied is schervenmateriaal aangetroffen op een diepte van vermoedelijk 4,5 m onder NAP. Stratigrafisch gezien behoort dit niveau tot de Bronstijd. Ook het bovenste veenpakket is uit deze periode. Aan de west en noordzijde van het bestemmingsplangebied is deze top veraard, wat erop duidt dat het betreedbaar was. Dit zou een hoge archeologische verwachting inhouden op vondsten en sporen uit deze tijd op een niveau van tussen ruwweg 3 tot 4,5 m onder NAP. De veraarde top is afwezig aan de zuidoostzijde. Hier loopt het traject dan van circa 3,5 – 4,5 m onder NAP.

Stratigrafisch gezien ontbreekt het veen uit de midden-IJzertijd in het plangebied, of het moet aan de uiterste noordwestzijde zijn. Elders in Vlaardingen zijn veel vondsten en sporen uit deze tijd op het veen aangetroffen. Ook noordelijk, in de Broekpolder is dit het geval. De kans op aantreffen van vondsten en sporen uit deze tijd in het bestemmingsplangebied is echter klein.

Ten oosten en zuiden van het bestemmingsplangebied zijn vondsten en sporen uit de Late IJzertijd en Romeinse Tijd gedaan. Deze vindplaatsen correleren met kreekgebieden, die zich ook nog in de voormalige maaiveldhoogtes manifesteren. Het lijkt erop dat aan de oostzijde van het bestemmingsplangebied het voormalige maaiveld op soortgelijke hoogtes gelegen heeft. Ook booronderzoek toont hier de ligging van geulafzettingen. De kans op aantreffen van resten uit de late IJzertijd en Romeinse moet aan de oostzijde als hoog ingeschat worden op delen waar de bodem niet tot op diepte verstoord is. Resten zijn ten oosten en zuiden vanaf ca 1,5 m onder NAP aangetroffen. Uit de foto op pagina 17 van het rapport van het proefsleuvenonderzoek van het ADC is af te leiden dat de top van de late-IJzertijd/Romeinse Tijd-afzettingen iets beneden 2 m onder NAP ligt¹⁶ terwijl RAAP (2021, boring 4) de onderzijde van de afzettingen uit de Middeleeuwen op 2,25 m onder NAP legt.

¹⁶ Deze top ligt op basis van de meetstok op de foto circa 85 cm onder maaiveld. Met het maaiveld op 1,3 m onder NAP (blijkens de profielkolom) komt dit uit op 2,15 m onder NAP.

De kans op aantreffen van archeologische resten van bewoning uit de Middeleeuwen is klein. De ligging van deze resten is in het algemeen af te leiden uit later historisch kaartmateriaal, waarop dan bewoning of boomgaarden staan. Wel loopt de voormalige Broekweg door het plangebied.



Figuur 6: Gebied met een archeologische verwachting vanaf 2,15 m onder NAP.

De archeologische verwachting vertaalt zich in bovenstaande kaartbeeld. In rood is het gebied aangegeven waar vanaf 2,15 m onder NAP archeologische vondsten en sporen aanwezig kunnen zijn. Dit is merendeels vanaf ongeveer 1 m onder maaiveld. Onderzoek van het ADC aan de zuidwestzijde heeft geen archeologische waarden ter plekke aangetroffen. Voor dit gebied geldt een lage verwachting.

Conclusie

Het bestemmingsplangebied lijkt een overgangsgebied tussen een veenlandschap aan de westzijde en een krekenslandschap aan de oostzijde. Vooral aan de oost- en zuidoostzijde van het plangebied zijn voormalige krekens aan te treffen. Die krekens zijn actief geweest vanaf de Bronstijd. Het bovenste veenpakket in het bestemmingsplangebied stamt vermoedelijk ook uit de Bronstijd. IJzertijdveen ligt waarschijnlijk meer westelijk.

Binnen het bestemmingsplangebied bestaat een hoge kans op aantreffen van archeologische waarden uit de late-IJzertijd/Romeinse Tijd vanaf 2,15 m onder NAP, en uit de Bronstijd vanaf 3,0 m onder NAP. De kans op het aantreffen van archeologische resten uit andere perioden is laag.

De kans op het aantreffen van archeologische resten is het hoogst bij de voormalige krekens aan de oost en zuidoostzijde van het bestemmingsplangebied, en op het veraarde veen aan de west en noordzijde.

Bronnen

- Bostelen J. van, Tolsma J. en G.J. Sophie, 2013a: *Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) door middel van boringen stadsverwarmingstracé "leiding over noord" van AVR Rozenburg naar marconieplein (tracédeel Vlaardingen)*, concept rev. 0.3 (definitief concept)
- Bostelen J. van en G.J. Sophie, 2013b: *Addendum Archeologische Rapporten Oranjewoud 2012/133. Inventariserend onderzoek (verkennende fase) door middel van boringen stadsverwarmingstracé "Leiding over Noord" van AVR Rozenburg naar Marconieplein in Rotterdam (tracédeel Vlaardingen)*
- Engeldorp Gastelaars, H.J.N. van, 2021: *Vlaardingen Blankenburgverbinding A20 Volkstuinen. Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven*
- Koeman, S.M., 2019: *Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase Rioolpersleidingen project 4 t/m 6 Gemeente Vlaardingen*
- Miedema F.R.P.M. 2017: *A20 - Volkstuinen Blankenburgverbinding Noordoever Gemeente Vlaardingen. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek*
- Müller A., 2004: *Plangebied Soenda, gemeente Vlaardingen; een inventariserend archeologisch onderzoek (zoeksleuven)*. RAAP-Rapport 1012
- Peeters D., 2021: *Plangebied Afrit Marathonweg te Vlaardingen, gemeente Vlaardingen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)*. RAAP-Rapporten 5330.

- Sprangers, 2015: *Plangebied Marathonweg-Noord in Vlaardingen, gemeente Vlaardingen; archeologisch vooronderzoek: een beperkt bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*. RAAP-Rapport 2972
- Terluin, R. en T. de Ridder, 2010: *Bureauonderzoeken 27. Bestemmingsplangebied Hoogstad* VLAkcodes uit VLAk-archief. Archief van het Archeologisch en Bouwhistorisch Depot van de gemeente Vlaardingen.
- Wilbers A.W.E. en S. Moerman, 2013: *Archeologisch bureauonderzoek Blankenburgverbinding, Gemeenten Vlaardingen en Rotterdam*, versie 1.8. IDDS Archeologie rapport 1581